

Törökország. Messze-e még a messze?

Szigetvári Tamás

November 5-én hozta nyilvánosságra az Európai Bizottság a csatlakozásra váró délkelet-európai országoknak az elmúlt egy évben történt előrehaladásáról szóló jelentését. A vizsgált országok közül öt (Szerbia, Bosznia-Hercegovina, Montenegró, Albánia és az újonnan függetlenné vált Koszovó) még csak reménykedik a mielőbbi tagjelöltté válásban, a másik három, Horvátország, Macedónia, valamint Törökország viszont már hivatalosan is tagjelöltnek minősül.

A három tagjelölt között is igen jelentősek a különbségek: míg Horvátország – megelőzve a másik két jelöltet – jól halad az európai uniós joganyag átvételében, és akár a csatlakozási tárgyalások 2009-es befejezése és, optimális esetben, 2011-es taggá válása sem elképzelhetetlen, addig Macedóniával a demokratikus berendezkedés hiányosságai miatt – ami az ideai választásokon is megmutatkozott – még meg sem kezdték a tárgyalásokat. A legkeményebb dió az Európai Unió számára azonban vitathatatlanul továbbra is Törökország marad.

Az unió ugyan elismeri, hogy Törökország politikailag megfelel a koppenhágai követelményeknek, és – az idén először – működő piacgazdaságnak is értékelte, az európai köz-

vélemény többsége és számos tagállam vezetése számára azonban továbbra is elképzelhetetlennek tűnik, hogy a 70 milliós muszlim vallású és viszonylag elmaradott Törökország valaha is az unió tagjává váljon. A Ciprussal fennálló konfliktus rendezetlensége mellett a néhány tagállam (például Franciaország és Németország) részéről a teljes jogú taggá válás iránt megnyilvánuló ellenérzés is hozzájárul ahhoz, hogy Törökország esetében a 35-ből egyelőre csak tíz területen nyitották meg a csatlakozáshoz szükséges joganyag átvételéről szóló tárgyalásokat.

A bizottság ráadásul aggasztónak találja, hogy az elmúlt évben lelassult a reformlendület Törökországban, különösen a politika (a szólásszabadság, a kisebbségi jogok, a korrupció elleni küzdelem) területén. Az okok jelentős részben a török belpolitika erős megosztottságára vezethetők vissza; a szekuláris beállítottságú kemalista ellenzék és a mérsékelt iszlamista kormányzat közötti harc továbbra sem zárult le. A szekuláris erőknek majdnem sikerült bírósági határozattal betiltatni a legutóbbi választáson 47 százalékos támogatottságot elért kormányzó pártot, egyben eltüntetni prominens vezetőit, köztük Abdullah Gül köztársasági elnököt és Recep Tayyip Erdogan mi-

niszterelnököt a közélettől, ami komoly káoszt és nyugtalanságot keltett volna az országban.

A lassuló reformok ellenére Törökország azonban továbbra is eltökélt, és tapodtat sem enged a teljes jogú tagság igényéből. A török kormány célkitűzései szerint a csatlakozáshoz szükséges joganyag átvételét a saját ütemükben folytatják, mert ahogy Babajan külügyminiszter kifejtette, az egészségesebb ivóvíz, a magasabb minőségi követelmények és más, az unióban szokásos előírások elsősorban a törökök jobb életminőségét eredményezik.

Európának azt is észre kell vennie, hogy Törökország sokat változott, és sok szempontból felértékelődött az unió számára. Gazdasági szempontból jelentős haladást értek el a törökök az elmúlt években. A 2001-es válság még Törökországot sújtotta a legsúlyosabban a térségben, és az IMF-nek kellett mentőövet dobnia a csőd közeli helyzetbe jutott török gazdaságnak. Azóta azonban töretlen a fejlődés, s a hat százalékos fölértékelődött gazdasági növekedés csak 2007-ben mérséklődött 4,5 százalékra. A növekedéssel együtt a gazdaság legtöbb mutatója is egészségesebbé vált, például az államadósság a 2001-es 74-ről 40 százalék alá csökkent, a devizatartalékok pedig meghaladják a 80 milliárd dollárt. Nem véletlen tehát, hogy a most kitört világgazdasági válság nem fenyegeti Törökországot olyan mértékben, mint az évtized elején. Persze az EU-hoz kötődő gazdasága és jelentős exportja miatt az európai recesszió Törökországot sem hagyja érintetlenül, de az európai átlagot tartósan meghaladó növekedés arra utal, hogy az esetleges csatlakozás nem túl közeli időpontjában nem feltétlenül egy szegény, pénzért ácsingózó ország, hanem talán egy dinamikusan növekvő, akár

Európa egyik húzóerejét jelentő gazdaság csatlakozik az Európai Unióhoz.

Szintén felértékelődött Törökországnak a geopolitikában betöltött stratégiai pozíciója az elmúlt időszakban, aminek számos elemét a bizottsági jelentés is megemlítette. Törökország a déli Kaukázusban és a Közel-Keleten is meghatározó játékosnak számít. Ez az európai energiabiztonság (Nabucco) megteremtése mellett a térség fejleményeiben játszott szerepe miatt is lényeges: a Grúzia és Oroszország közötti konfliktusban a baráti Grúzia mellett megtudta őrizni a jó viszonyt Oroszországgal is, és a kaukázusi stabilitási paktum megteremtésére tett javaslatát pozitív fogadtatásra találta; az Izraellel és az arab országokkal fenntartott korrekt viszony pedig lehetővé teszi akár a közvetítői szerep betöltését is. Kimondott pozitívum, hogy Görögország után a másik „nagy ellenség”, Örményországgal is oldódni látszik a konfliktus, igaz, ez egyelőre csak néhány szimbolikus lépésben mutatkozott meg.

A törökök csatlakozása még mindenképpen odébb van, de legalább Európának van ideje megbarátkoznia a gondolattal, sőt, akár észrevennie azt is, hogy Törökország nem csak problémát és veszélyt jelenthet számára.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról